

Mikołaj Kopernik – „O obrotach ciał niebieskich ksiąg sześcioro”

Przekład: Ludwik Antoni Birkenmajer

Z przedmowy autora:

Spośród licznych i rozmaitych nauk i sztuk zasilających umysł ludzki, zdaniem moim, te nade wszystko zasługują, ażeby im się poświęcić i oddać z całą usilnością, które mają za przedmiot rzeczy najpiękniejsze i najgodniejsze poznania. Takimi są nauki, których przedmiotem są cudowne obroty świata, biegi planet, ich wielkości i odległości, ich wschody i zachody oraz przyczyny innych zjawisk na niebie dostrzeganych, które ostatecznie całą budowę świata wyjaśniają. Cóż bowiem piękniejszego nad niebo, ponad to zbiorowisko wszystkich piękności (...)

Księga pierwsza

Rozdział I

Świat jest kulisty

Nasamprzód należy nam zauważyć, że świat jest kulisty, bądź to dlatego, że kula jest najdoskonalszą postacią spośród wszystkich innych, nie potrzebującą żadnych połączeń i w sobie zamkniętą, bądź też dlatego, że kula jako największą objętość mająca, jest najbardziej zdolna do pomieszczenia w sobie wszystkiego i zachowania, bądź też z powodu, że najistotniejsze części świata, jak Słońce, Księżyc, gwiazdy w takiej postaci nam się przedstawiają, bądź wreszcie dlatego, że wszystkie ciała usiłują przybrać kształt kuli, jak można to dostrzec na kroplach wody oraz na innych cieczach, usiłujących przybrać taką właśnie postać. (...)

Komentarz

W pierwszych słowach dzieła „O obrotach” Mikołaj Kopernik jawi nam się jako kosmolog, wyrażający swą opinię na temat budowy świata jako całości, moglibyśmy powiedzieć – budowy Wszechświata. „Kula jako największa objętość mająca” to oczywiście skrót myślowy, chodzi o to, że spośród powierzchni o tym samym polu, właśnie kula zamyka największą objętość. Uogólnienie kulistego kształtu ze Słońca i Księżyca na gwiazdy jest dość odważnym krokiem i ilustruje jedną z podstawowych zasad rozumowania naukowego, wprowadzoną przez Williama Ockhama: istnień nie należy mnożyć ponad potrzebę (łac. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate). Zresztą z podanym natychmiast przykładem fizycznym nie sposób dyskutować...(kr)

